

ประโยค ๑-๒
ปัญหา-เฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๔

-----

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักขระ มี ๖ คือ..... ๑

ว เกิดใน ๒ ฐาน คือ..... เรียกว่า..... ๑

ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

๕ ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักขระ มี ๖ คือ

กณฺโฐ   คอ ๑

तालु   เพดาน ๑

मृत्तुषा   ศีรษะก็ว่า ปุ่มเหงือกก็ว่า ๑

तन्तो   ฟัน ๑

ओष्ठो   ริมฝีปาก ๑

नासिका   จมูก ๑ ๕

๕ ว เกิดใน ๒ ฐาน คือ ฟันและริมฝีปาก เรียกว่า **ทนต์** ๕

๒. ในสระสนธิ โลโป มีเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑ จตุตาโรเม, โนเหตฺ จัดเป็นอย่างไร ๑

๕ ในสระสนธิ โลโป มี ๒ คือ ลบสระหน้า ๑ ลบสระหลัง ๑ ๕

๕ จตุตาโรเม   จัดเป็นลบสระหลัง ๕

๕ โนเหตฺ   จัดเป็นลบสระหน้า ๕

๓. เสฏฺฐิ (เศรษฐิ) ซึ่งเป็น อี การันต์ในปุงลิงค์ มีวิธีแจกด้วยวิภัติทั้ง ๗ อย่างไรบ้าง ๑

๕ เสฏฺฐิ (เศรษฐิ) ซึ่งเป็น อี การันต์ในปุงลิงค์ มีวิธีแจกด้วยวิภัติทั้ง ๗ อย่างนี้

	เอก.	พหู.
ป.	เสฏฺฐิ	เสฏฺฐิโน เสฏฺฐิ
ทุ.	เสฏฺฐิ เสฏฺฐินํ	เสฏฺฐิโน เสฏฺฐิ
ต.	เสฏฺฐินา	เสฏฺฐิหิ เสฏฺฐิกิ
จ.	เสฏฺฐิสฺส เสฏฺฐิโน	เสฏฺฐินํ
ปญ.	เสฏฺฐิสฺมา เสฏฺฐิมฺหา	เสฏฺฐิหิ เสฏฺฐิกิ
ฉ.	เสฏฺฐิสฺส เสฏฺฐิโน	เสฏฺฐินํ
ส.	เสฏฺฐิสฺมํ เสฏฺฐิมฺหิ	เสฏฺฐิสฺสุ

อา.	เสฏฺฐิ	เสฏฺฐิโน เสฏฺฐิ
-----	--------	-----------------

๔. กิริยาศัพทใด ชื่อกัมมวาทก ๖ มีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร ๖
และในกัมมวาทกนี้ ลงปัจจัยอะไรบ้าง ๖

- ✎ กิริยาศัพทใดกล่าวกรรม สิ่งทีบุคคลพึงทำ คือแสดงว่าเป็นกิริยาของกรรมนั่นเอง กิริยาศัพทนั้น ชื่อกัมมวาทก ๖ มีอุทาหรณ์ว่า **สุเทณ โอทโน ปจียเต** ข้าวสุก อันพอครัวหุงอยู่ ๖
- ✎ ในกัมมวาทกนี้ ลง ย ปัจจัย กับทั้ง อิ อาคม หน้า ย ๖

๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกับกิริยาภิตก จัดเป็นกี่พวก ๖ แต่ละพวกมีปัจจัยอะไรบ้าง ๖ บอกกาลอะไร ๖

- ✎ ปัจจัยที่สำหรับประกอบกับกิริยาภิตก จัดเป็น ๓ พวก แต่ละพวกมีปัจจัยดังนี้
  - กิตปัจจัย อย่างนี้ **อนฺต ตวนฺตุ ตาวี**
  - กิจปัจจัย อย่างนี้ **อนฺนํ ตพฺพ**
  - กิตกิจปัจจัย อย่างนี้ **มานํ ต ตฺวํ ตฺวา ตฺวาน** ๖
- ในปัจจัย ๓ พวกนั้น
  - อนฺต มาน** บอกปัจจุบันกาล
  - ตวนฺตุ ตาวี ต ตฺวํ ตฺวา ตฺวาน** บอกอดีตกาล
  - อนฺนํ ตพฺพ** บอกความจำเป็น ๖

๖. สมาสเช่นไร ชื่อว่าอัพยยิภาวสมาส ๖ และอัพยยิภาวสมาสนั้นมีเท่าไร ๖ อะไรบ้าง ๖
ปจฺจามตฺตํ, อชฺฌตฺตํ จัดเป็นอย่างไร ๖

- ✎ สมาสที่มีอุปสัคหรือนิบาตอยู่ข้างหน้า ชื่อว่าอัพยยิภาวสมาส ๖
- ✎ อัพยยิภาวสมาสนั้น มี ๒ คือ อุปสัคคปฺพพกะ ๑ นิบาตปฺพพกะ ๑ ๖
- ✎ **ปจฺจามตฺตํ** จัดเป็นนิบาตปฺพพกะ ๖
- ✎ **อชฺฌตฺตํ** จัดเป็นอุปสัคคปฺพพกะ ๖

๗. ในภาวตัททิต มีปัจจัยเท่าไร ๖ อะไรบ้าง ๖

ปฺุชณีย, อโยมยํ, ปุณฺณวา ลงปัจจัยอะไร ๖ ในตัททิตไหน ๖

- ✎ ในภาวตัททิต มีปัจจัย ๖ ตัว คือ **ตฺต ญฺย ตฺตน ตา ฦ กณ** ๖
- ✎ **ปฺุชณีย** ลง **อีย** ปัจจัย, ในฐานตัททิต ๖
- ✎ **อโยมยํ** ลง **มย** ปัจจัย, ในปกติตัททิต ๖
- ✎ **ปุณฺณวา** ลง **วณฺตุ** ปัจจัย, ในตัทสัถตัททิต ๖

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ประโยค ๑-๒
ปัญหา-เฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๔

-----

๑. พยัญชนะวรรคในบาลีภาษา มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ

- ✎ พยัญชนะวรรคในบาลีภาษามี ๒๕ ตัว คือ ก ข ค ง ฉ จ ฉ ฌ ญ, ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ, ต ถ ท ธ น, ป ผ ฝ ภ ม ฯ

๒. สันธิกิริโยปกรณ มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ

- ✎ สันธิกิริโยปกรณ มี ๘ อย่าง คือ
โลโป	ลบ ๑
อาเทโส	แปลง ๑
อาคโม	ลงอักษรตัวใหม่ ๑
วิกาโร	ทำให้ผิดจากของเดิม ๑
ปกติ	ปรกติ ๑
ทีโฆ	ทำให้ยาว ๑
รสฺสํ	ทำให้สั้น ๑
สญฺโญโค	ซ้อนตัวอักษร ๑ ฯ

๓. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าสังขยา ฯ แบ่งเป็นเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ

- ✎ ศัพท์ที่เป็นเครื่องหมายกำหนดนับนามนาม ชื่อว่าสังขยา ฯ
- ✎ (สังขยานั้น) แบ่งเป็น ๒ คือ ปกติสังख्याอย่าง ๑ ปุรณสังख्याอย่าง ๑ ฯ

๔. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าอาขยาต ฯ ในอาขยาตนั้น ท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง ฯ

- ✎ ศัพท์กล่าวกริยา คือความทำ เป็นต้นว่า ยิน เติณ นัง นอน กิน ตีเม ทำ พุด คิด ชื่อว่าอาขยาต ฯ
- ✎ ในอาขยาตนั้น ท่านประกอบด้วย วิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ ธาตุ วาจก ปัจจัย เพื่อเป็นเครื่องหมายเพื่อความให้ชัดเจน ฯ

๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าสาธนะ ฯ แบ่งเป็นเท่าไร อะไรบ้าง ฯ

- ✎ ศัพท์ที่ท่านให้สำเร็จมาแต่รูปวิเคราะห์ ชื่อว่าสาธนะ ฯ
- ✎ (สาธนะนั้น) แบ่งเป็น ๗ คือ กัตตุสาธนะ, กัมมสาธนะ, ภาวสาธนะ, กรณสาธนะ, สัมปทานสาธนะ, อปาทานสาธนะ, อธิกรณสาธนะ ฯ

๖. อะไร ชื่อว่าตัปปริสสมาส ฯ และตัปปริสสมาสนั้น มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ

- ✎ นามศัพท์มี อ วิภัติเป็นต้นในที่สุด ท่านย่อเข้าด้วยบทเบื้องปลาย ชื่อว่าตัปปริสสมาส ฯ
- ✎ ตัปปริสสมาสนั้น มี ๖ อย่าง คือ ทุตียาตปฺปริโส, ตตียาตปฺปริโส, จตุตฺถิตปฺปริโส, ปญจมีตปฺปริโส, ฉกฺขิตปฺปริโส, สตฺตมิตปฺปริโส ฯ

๗. ในโคตตตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ

- ✎ ในโคตตตัทธิต มีปัจจัย ๘ ตัว คือ ณ ฌายน ฌาน ฌะย ฌิ ฌิก ฌว ฌเณ ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ประโยค ๑-๒
ปัญหา-เฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

-----

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้
พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ.....,
และ ย..... ๒๑ ตัวนี้ เป็นโฆสะ ฯ

ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

✕ พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ค ฆ ง, ช ฌ ญ, ท ฐ น, พ ภ ม และ ย ร ล ว
ห ฬ ๒๑ ตัว เป็นโฆสะ ฯ

๒. ในพยัญชนะสนธิ สยโยโค มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ อิธูปโมทติ จัดเป็นอย่างไรหน ฯ

✕ ในพยัญชนะสนธิ สยโยโค มี ๒ คือ
ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกันอย่าง ๑
ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปไม่เหมือนกันอย่าง ๑ ฯ

✕ อิธูปโมทติ จัดเป็นซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน ฯ

๓. วิเสสนสัพพนาม แบ่งเป็นเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ ที่แบ่งแล้วนั้นชนิดไหนมีศัพท์อะไรบ้าง ฯ

✕ วิเสสนสัพพนาม แบ่งเป็น ๒ คือ อนินยม ๑ นิยม ๑ ฯ

✕ (วิเสสนสัพพนามทั้ง ๒ นั้น) มีศัพท์เหล่านี้ คือ ย อญญ อญญตร อญญตม พร อปร กตร
กตม เอก เอกจุจ สพุพ ก็ เป็นอนินยม, ต เอต อิม อมุ เป็นนิยม ฯ

๔. ในอาขยาดนั้น ท่านแบ่งกาลที่เป็นประธาน และแบ่งกาลให้ละเอียดไว้อย่างไรบ้าง ฯ

✕ ในอาขยาดนั้น แบ่งกาลที่เป็นประธานได้ ๓ กาล คือ
กาลที่เกิดขึ้นจำเพาะข้างหน้า เรียกว่า ปัจจุบันกาล ๑
กาลที่ล่วงแล้ว เรียกว่า อดีตกาล ๑
กาลที่ยังไม่มาถึง เรียกว่า อนาคตกาล ๑ ฯ

✕ กาลทั้ง ๓ นั้น แบ่งให้ละเอียดได้ดังนี้
ปัจจุบันกาล จัดเป็น ๓ คือ ปัจจุบันแท้ ๑ ปัจจุบันใกล้เคียง ๑ ปัจจุบันใกล้เคียงอนาคต ๑
อดีตกาล จัดเป็น ๓ คือ ล่วงแล้วไม่มีกำหนด ๑ ล่วงแล้ววานนี้ ๑ ล่วงแล้ววันนี้ ๑
อนาคตกาล จัดเป็น ๒ คือ อนาคตของปัจจุบัน ๑ อนาคตของอดีต ๑ ฯ

๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่ากรณสาธนะ ฯ และกรณสาธนะนี้ ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร ฯ

- ✎ ผู้ทำ ๆ ด้วยสิ่งใด ศัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งนั้นเป็นต้นว่า **พหุณ** วัตถุเป็นเครื่องผูก **ปหรณ** วัตถุเป็นเครื่องประหาร **วิษณ** วัตถุเป็นเครื่องไซ ชื่อว่ากรณสารณะ ฯ
- ✎ กรณสารณะนี้ ท่านบัญญัติให้เปลอย่างนี้ คือ
ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า “เป็นเครื่อง” ก็ได้ “เป็นเหตุ” ก็ได้
ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า “เป็นเครื่องอันเขา” ก็ได้ “เป็นเหตุอันเขา” ก็ได้ ฯ

๖. อะไร ชื่อว่าวันทวสมาส ฯ มีเท่าไร ฯ อะไรบาง ฯ
ปุตตจิวรี, สมณพราหมณา จัดเป็นอย่างไรน ฯ

- ✎ นามนาม ตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไป ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่าวันทวสมาส ฯ
- ✎ วันทวสมาสนั้น มี ๒ คือ **สมาหาโร ๑ อสมาหาโร ๑** ฯ
- ✎ **ปุตตจิวรี** จัดเป็น **สมาหาโร** ฯ
- ✎ **สมณพราหมณา** จัดเป็น **อสมาหาโร** ฯ

๗. ในชาตาติตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ
กาสาวิ, ปจฺฉิม, เมธาวิ ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตัทธิตไหน ฯ

- ✎ ในชาตาติตัทธิต มีปัจจัย ๓ ตัว คือ **อิม อีย กีย** ฯ
- ✎ **กาสาวิ** ลง **ณ** ปัจจัย, ในราคาติตัทธิต ฯ
- ✎ **ปจฺฉิม** ลง **อิม** ปัจจัย, ในชาตาติตัทธิต ฯ
- ✎ **เมธาวิ** ลง **วี** ปัจจัย, ในตัทธิตตัทธิต ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ประโยค ๑-๒
ปัญหา-เฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๕

-----

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้
ในสระ ๘ ตัวนั้น สระมีมาตราเบา ๓ ตัว คือ.....ชื่อ.....,
สระอีก ๕ ตัว อื่นจากนั้น คือ.....ชื่อ..... ។

ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

- ✕ ในสระ ๘ ตัวนั้น สระมีมาตราเบา ๓ ตัว คือ อ อิ อุ ชื่อรัสสะ มีเสียงสั้น ๗
- ✕ สระอีก ๕ ตัว อื่นจากนั้น คือ อา อี อุ เอ โอ ชื่อทีฆะ มีเสียงยาว ๗

๒. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร ๗ อะไรบ้าง ๗
พทุธานสาสน์ จัดเป็นชนิดไหน ๗

- ✕ ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๔ คือ โลโป ๑ อาเทโส ๑ อาคโม ๑ ปกติ ๑ ๗
- ✕ พทุธานสาสน์ จัดเป็นชนิดโลโป ๗

๓. กุล (ตระกูล) ซึ่งเป็น อ การันต์ในนปุงสกลิงค์ มีวิธีแจกด้วยวิภัติทั้ง ๗ อย่างไรบ้าง ๗

- ✕ ได้แจก กุล (ตระกูล) ซึ่งเป็น อ การันต์ในนปุงสกลิงค์ ดังนี้

	เอก.	พหู.
ป.	กุลํ	กุลานิ
ทุ.	กุลํ	กุลานิ
ต.	กุลเณ	กุลเอहि กุเลภิ
จ.	กุลสุส กุลาย กุลตถํ	กุลานํ
ปญ.	กุลสุมา กุลมฺหา กุลา	กุลเอहि กุเลภิ
ฉ.	กุลสุส	กุลานํ
ส.	กุลสุมํ กุลมฺหิ กุเล	กุลesu
อา.	กุล	กุลานิ

๔. กิริยาศัพท์เช่นไร จัดเป็นวาก ๗ มีเท่าไร ๗ อะไรบ้าง ๗

- ✕ กิริยาศัพท์ที่ประกอบด้วย วิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ ชาติ ดังนี้ จัดเป็นวาก ๗
- ✕ (วากนั้น) มี ๕ อย่าง คือ กัตตุวาก ๑ กัมมวาก ๑ ภาววาก ๑ เหตุกัตตุวาก ๑ เหตุกัมมวาก ๑ ๗

๕. จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูปและสาธนะมาด้วย

ก. ปาร์ คจฉติ สีเลนาติ ปารคุ ฯ

ข. อวสนติ เอตุถาติ อวาโส ฯ

ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูปและสาธนะ มาดังนี้

✎ ก. ปาร์ คจฉติ สีเลนาติ ปารคุ

(ผู้ใด) ย่อมถึงซึ่งฝั่ง โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ถึงซึ่งฝั่งโดยปกติ,
เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งดัสสึละ ฯ

✎ ข. อวสนติ เอตุถาติ อวาโส

(ภิกษุทั้งหลาย) ย่อมอาศัยอยู่ (ในประเทศ) นั้น เหตุนั้น (ประเทศนั้น) ชื่อว่า
เป็นที่อาศัยอยู่ (แห่งภิกษุทั้งหลาย), เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ฯ

๖. อะไรชื่อว่ากัมมธารยสมาส ฯ มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ

✎ นามศัพท์ ๒ บท มีวิภัติและวณะเป็นอย่างเดียวกัน บทหนึ่งเป็นประธานคือนามนาม บท
หนึ่งเป็นวิเสสนะคือเป็นคุณนาม หรือเป็นคุณนามทั้ง ๒ บท มีบทอื่นเป็นประธาน ที่ท่านย่อ
เข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่ากัมมธารยสมาส ฯ

✎ (กัมมธารยสมาสนั้น) มี ๖ อย่าง คือ วิเสสนปุพฺพปโท, วิเสสนุตฺตรปโท, วิเสสนภย-
ปโท, วิเสสนโสมปโท, สมุทฺทวณฺณปุพฺพปโท, อวธารณปุพฺพปโท ฯ

๗. ในเสฏฐัตถิต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ

ราชคหิโก แปลว่าอะไร ฯ ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตัทธิตไหน ฯ

✎ ในเสฏฐัตถิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ตร ตม อียิสฺส ก อีย อิกฺข ฯ

✎ ราชคหิโก แปลว่า ชนผู้เกิดในเมืองราชคฤห์ หรือผู้อยู่ในเมืองราชคฤห์,
ลง ฦก ปัจจัย, ในตรัตยาริตัทธิต ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.